

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора історичних наук, професора
Новальської Тетяни Василівни на дисертаційну роботу
Злигостєва Сергія Ігоровича «Представлення бібліотечної
видавничої діяльності в інформаційному просторі», подану на здобуття
наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю
«Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»**

Вивчення поданих Злигостєвим С.І. матеріалів дисертації та анотації, а також ознайомлення з науковими публікаціями за обраною темою дає підстави стверджувати, що дисертантом проведено достатньо ґрунтовний науковий аналіз обраної теми, виявлено новизну опрацьованих питань, сформульовано наукові положення, узагальнення та висновки, що виносяться на захист. Можна констатувати, що дисертант досягнув поставлених перед собою цілей, роботу виконав на науковому та методологічному рівні. Такий загальний попередній висновок підтверджується за основними параметрами, які висуваються до дисертацій означеної наукової спеціальності.

Ступінь актуальності обраної теми дослідження. Одним з ключових аспектів роботи багатьох бібліотек є видавнича діяльність, а важливим аспектом її організації, у свою чергу, є позиціонування бібліотечної видавничої продукції в інформаційному просторі, оптимальне донесення до користувача інформації, що допоможе йому зорієнтуватись у наявних ресурсах. Попри дослідження, присвячені ролі бібліотек у цифровому просторі, в тому числі і бібліотечній видавничій продукції, питання її презентації залишається недостатньо вивченим. Відсутність досліджень означеної проблематики підкреслює важливість і актуальність теми. Також актуальність теми зумовлюється швидкими темпами розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, а також змінами в бібліотечній справі та управлінні науково-технічною інформацією. Ці зміни впливають не лише на шляхи передачі інформації, але й на самі процеси пошуку, відбору, збереження, класифікації та надання доступу до неї користувачам. Активне впровадження цифрових рішень у сфері інформаційного менеджменту створює нові виклики у правовій

площині, зокрема щодо авторських і інтелектуальних прав, що потребує перегляду існуючих підходів та їх модернізації.

Достовірність положень дисертації, в яких конкретизовано наукову новизну забезпечується також обґрунтованими посиланнями на наукові праці як українських, так і зарубіжних вчених (117 найменувань).

Обрана тема дослідження відповідає паспорту спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» та є актуальною у контексті цифровізації та розширення представленості бібліотек в інформаційному просторі.

Ступінь достовірності та обґрунтованості наукових положень та висновків сформульованих у дисертації. Дисертаційна робота Злигостева С.І. складається зі вступу, в якому обґрунтовано актуальність наукового дослідження, визначено мету, завдання, об'єкт та предмет дослідження. Охарактеризовано методологічну основу дисертації, сформульовано наукову новизну, а також викладено основні положення, що виносяться на захист. Визначено наукове й практичне значення одержаних результатів, вказано на їхню апробацію та публікації.

Вірогідність одержаних результатів, повнота їх викладу в опублікованих працях. Отримані результати в ході дослідження пройшли необхідну апробацію та були представлені на міжнародних та науково-практичних конференціях. Результати достатньо повно викладені у 8 публікаціях, у тому числі 5 статей, з яких 4 – у наукових фахових виданнях України, 1 – у зарубіжному виданні, 3 – тези доповідей на наукових конференціях.

Наукова новизна. Дослідження базувалося на аналізі сайтів та сторінок бібліотек у соціальних мережах, що дозволило вивчити подання їхньої видавничої продукції з точки зору користувачів; створено модель видавничої діяльності, яка включає всі ключові компоненти цього процесу; визначено напрямки для покращення представлення бібліотечної видавничої діяльності, що дозволяють краще враховувати потреби користувачів; розроблено

рекомендації для підвищення ефективності представлення бібліотечної видавничої діяльності в інформаційному просторі та запропоновано шляхи для популяризації продукції.

Практичне значення. Представлені результати можуть слугувати бібліотекам для поліпшення процесу представлення їхньої видавничої діяльності в інформаційному просторі. Вони також можуть бути корисними для подальших досліджень, що стосуються відображення бібліотеками власної видавничої продукції на різних платформах, а також для розробки теоретичних курсів із документознавства, бібліотекознавства, інформаційно-документаційного забезпечення, написання наукових праць, енциклопедичних та довідкових матеріалів, монографій тощо. Основні результати дослідження можуть бути використані під час розробки і викладання навчальних дисциплін для студентів спеціальностей «Видавнича справа та редагування» та «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та літератури і додатків. Обсяг основної частини роботи становить 130 сторінок, загальний обсяг дисертації – 159 сторінок.

Загальний зміст дисертаційної роботи. У першому розділі дисертації України та її представлення в інформаційному просторі» розкрито теоретичні та методологічні основи впровадження цифровізації в роботу бібліотек і її вплив на видавничу діяльність, що стали основою історіографічного аналізу. Автор узагальнив два підходи до вдосконалення діяльності бібліотек у контексті цифровізації – технократичний, зосереджений на використанні сучасних інформаційних технологій, автоматизації процесів та цифровій трансформації для забезпечення швидкого доступу до інформації і підвищення якості обслуговування; та гуманістичний, що зосереджує увагу на ролі бібліотек у розвитку особистості та підтримці культурного самовираження.

Дисертантом ретельно виявлено, проаналізовано та узагальнено значну кількість друкованих та електронних мережових джерел за темою дослідження, серед яких праці не лише українських, але й зарубіжних вчених, що дозволило ґрунтовно дослідити проблеми розвитку видавничої діяльності бібліотек України та їх представлення в інформаційному просторі, визначити сучасні моделі та напрями трансформації під впливом процесів інформатизації та цифровізації суспільства.

На основі історіографічного та термінологічного аналізу автор уточнив терміни «цифровізація» та «видавнича діяльність». Так, цифровізацію дисертант розглядає не лише як елемент осучаснення, але й як нові можливості для представлення бібліотечних ресурсів і послуг у інформаційному просторі, визначаючи її у цьому контексті як процес залучення різноманітного програмного забезпечення та інформаційних ресурсів (вебсайти, соціальні мережі, блоги та ін.) для висвітлення діяльності бібліотек, комунікації з користувачами та представлення власної видавничої продукції.

Автором визначено та охарактеризовано джерельну базу дослідження, зокрема, ґрунтовно розглянуто нормативно-правові акти, що регулюють роботу бібліотек і їх видавничу діяльність, на основі аналізу зроблено обґрунтований висновок про необхідність оновлення нормативної бази видавничої діяльності, особливо з огляду на розвиток електронного видавництва.

Слід відзначити вдале застосування автором комплексу підходів і методів, що дозволило обґрунтувати теоретико-методологічні засади видавничої діяльності бібліотек України та їх представлення на етапі цифрового розвитку суспільства.

У *другому розділі* «Висвітлення бібліотечної видавничої діяльності: інструменти, особливості, підходи» подано результати вивчення бібліотечної видавничої діяльності. У дослідженні розглянуто видавничу діяльність бібліотек та її присутність в інформаційному просторі. Вибірка включила 12 українських бібліотек: 3 національні та 3 державні бібліотеки, об'єднані в одну

групу як всеукраїнські загальнодержавного рівня; а також 6 бібліотек закладів вищої освіти (ЗВО). Обрані автором бібліотеки з різним науковим і технічним профілем, що дозволило забезпечити релевантність вибірки і дослідити видавничу діяльність та її репрезентацію у цифровому інформаційному середовищі в різних академічних сферах – від гуманітарних наук до технічних дисциплін. Для оцінки презентації видавничої діяльності бібліотек автор обрав наступні критерії: технічний, організаційний, інформаційний, юридичний, підсиливши їх аналіз висновками, що дозволило чітко простежити динаміку видань кожної окремої бібліотеки та представлення видавничої діяльності протягом 2021 – 2023 років.

З'ясовано, що всі бібліотеки ефективно комунікують з користувачами. Відвідувачам доступні основні контактні дані, віртуальні довідки, чати на вебсайтах, а також можливість взаємодії через сторінки бібліотек у соціальних мережах. Активність бібліотек у соціальних мережах дозволяє їм поширювати інформацію про свою роботу на широку аудиторію та розширювати канали комунікації з користувачами. На позитивну оцінку заслуговують подані у тексті графіки, діаграми, що дозволило візуально простежити динаміку видавничої продукції бібліотек. Автор також провів порівняльний аналіз двох груп бібліотек, це сприяло виявленню особливостей їхньої видавничої діяльності та її представлення в інформаційному просторі. Особливу увагу автор звертає на аналіз соціальних мереж як важливий інструмент для оцінки того, як бібліотеки використовують цифрові платформи для поширення інформації про свої видання. Дослідження показало, що сторінки у Facebook є додатковим каналом представлення видавничої діяльності. Бібліотеки, які не мають активної видавничої діяльності, популяризують проєкти своїх партнерів.

У Третьому розділі «Стратегічні напрями розвитку презентації бібліотечної видавничої діяльності в інформаційному просторі» запропоновано модель видавничої діяльності бібліотек, яка охоплює всі етапи видавничого процесу – від планування до поширення продукції. Для кожного

етапу надано докладні рекомендації щодо оптимального представлення видавничої діяльності в цифрових каналах, зокрема в соціальних мережах. Автор наголошує на важливості постійного моніторингу активності користувачів та аналізу зворотного зв'язку для коригування стратегії просування. На позитивну оцінку заслуговує проведене автором опитування 102 респондентів, різних вікових категорій та сфери діяльності. Результати опитування представлені як у текстовій формі, так і надано у вигляді діаграм, що всебічно презентує проведене пошукувачем опитування.

Запропоновані критерії та вектори можуть слугувати не лише для діагностики поточного стану видавничої діяльності бібліотек, але й для оцінки рівня їхньої присутності в соціальних мережах. Це дозволяє бібліотекам своєчасно реагувати на виклики та адаптувати свою діяльність відповідно до сучасних вимог цифрового середовища. Крім того, автор розробив комплекс рекомендацій, спрямованих на покращення загальної представленості бібліотек в інформаційному просторі. Реалізація цих рекомендацій сприятиме підвищенню впізнаваності бібліотек, розширенню їхнього впливу та залученню нових користувачів до взаємодії з бібліотечною видавничою продукцією.

У висновках дисертації відображено результати дослідження, які визначені у окреслених здобувачем завданнях, вказано перспективні напрями подальшого дослідження проблеми. Основні положення дисертації полягають в науковому обґрунтуванні важливих теоретико-методичних та організаційних засад представлення бібліотечної видавничої діяльності в інформаційному просторі.

Разом із позитивною оцінкою роботи слід висловити деякі зауваження:

роботі не окреслені хронологічні рамки дослідження, при тому, що таке уточнення додало б чіткості як самому дослідженню, так і зробленим висновкам.

омітна диспропорція у власне видавничій діяльності різних бібліотек, статистичні показники щодо бібліотечної видавничої продукції

мають істотні відмінності і відтак виникає питання щодо порівняння їх між собою та формулювання спільних рекомендацій.

Дисертант окреслює питання дотримання авторських прав у контексті репрезентації видавничої продукції бібліотек, водночас, на нашу думку, виокремлення цієї проблеми як окремого напрямку дисертаційного дослідження додало б йому практичного значення.

У тексті дисертації зустрічаються стилістичні та орфографічні огріхи.

Висловлені зауваження і побажання мають дискусійний характер, і суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації Сергія Ігоровича Злигостева.

Загальний висновок. Дисертація Злигостева С.І. «Представлення бібліотечної видавничої діяльності в інформаційному просторі» є самостійним, оригінальним, завершеним науковим дослідженням.

Зміст дисертації відповідає спеціальності 029 — інформаційна, бібліотечна та архівна справа, а також вимогам МОН України до кандидатських дисертацій, що викладені в пп. 5-9 Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 341 від 21.03.2022 р. , а її автор Злигостев Сергій Ігорович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 029 — інформаційна, бібліотечна та архівна справа .

Офіційний опонент:

доктор історичних наук, професор,

професор кафедри інформаційних технологій

Київського національного

університету культури і мистецтв

Т. В. Новальська

Підпис _____
Начальник ВК _____
“ ” _____ 20 _____

